

*Др Соња Лучић, ванредна професорка
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу*

*УДК: 347.78:7:004.8
DOI: 10.46793/XXIV-14.161L*

АУТОРСКОПРАВНА ЗАШТИТА УМЕТНИЧКИХ ДЕЛА СТВОРЕНИХ ВЕШТАЧКОМ ИНТЕЛИГЕНЦИЈОМ*

Резиме

Вештачка интелигенција данас налази примену у области која је до недавно била резервисана само за креативне људе. У питању је визуелна уметност. За многе људе, уметници и даље имају главну улогу у креативном процесу. Међутим, уметници који раде са вештачком интелигенцијом не стварају сами уметничко дело, већ развијају софтвер који заузима ствара дело. Неки уметници системе вештачке интелигенције виде само као алат са којим раде, док други виде ове системе као „колегу“ са којим стварају своја дела. Аутор се у раду бави питањем да ли вештачка интелигенција у визуелној уметности постаје и сама уметник или је она само још једно техничко средство за стварање ауторских дела.

***Кључне речи:** ауторско право; вештачка интелигенција; визуелна уметност.*

1. Увод

Вештачка интелигенција има примену у многим областима нашег свакодневног живота. Један од примера је паметни телефон са системом за препознавање лица (енгл. *Face ID*). Откључавање телефона помоћу система за препознавање лица је могуће захваљујући вештачкој интелигенцији. Још један пример примене вештачке интелигенције у свакодневном животу су дигитални гласовни асистенти Сири и Алека. Ови асистенти користе обраду говора подржану вештачком интелигенцијом и генерисање говора да би одговорили на наша питања и пружили нам најбољу могућу подршку у нашем свакодневном животу. Услуге стриминга, на пример на Нетфликсу, се такође заснивају на вештачкој интелигенцији. Предлог филмова или серија које би

* Рад је написан у оквиру Програма истраживања Правног факултета Универзитета у Крагујевцу за 2023. годину који се финансира из средстава Министарства науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

могле да нам се допадно заснива се на анализи наших претходних гледања. Овај процес је у великој мери персонализован и заснован је на вештачкој интелигенцији.

Вештачка интелигенција налази примену и у уметности.¹ Постоје слике које је у потпуности креирала вештачка интелигенција. На пример, слика „*Théâtre D'opéra Spatial*“ је уметничко дело генерисано вештачком интелигенцијом које је освојило прво место на уметничком такмичењу за дигиталну уметност у америчкој држави Колорадо. Слика је креирана помоћу програма *Midjourney*.² Међутим, слику је даље уређивао уметник Џејсон Ален, програмер друштвених игара. На слици су три особе у класичним хаљинама испред велике округле капије из које бела светлост сија у мрачну дворану. Слика изгледа импресивно, посебно имајући у виду чињеницу да је слику креирала вештачка интелигенција, а да је људски уметник само накнадно обрадио слику.

Судије које су дозволиле да се рад достави нису биле свесне да је дело генерисано вештачком интелигенцијом, јер је Џејсон Ален споменуо да га је направио помоћу компјутерског програма под називом *Midjourney*, са којим судије нису биле упознате. Након што је Ален освојио прво место за ово дело и након што је постало познато да је дело генерисано вештачком интелигенцијом, судије нису поништиле своју одлуку уз образложење да у правилима такмичења нема основа за дисквалификацију. Тим поводом, генерални директор Државног сајма у Колораду, Скот Столер, је изјавио: „Нисмо видели ништа спорно за забрану ове активности. Али то отвара дебату о томе, како да креирамо параметре за следећу годину? Да ли ово треба искључити? И мислим да је ово разговор који ћемо имати са уметничком заједницом после овогодишњег сајма“. Међутим, у септембру 2023. године Одбор за ревизију Уреда за ауторска права САД је одлучио да слика „*Théâtre D'opéra Spatial*“ не може да ужива ауторскоправну заштиту, будући да није људска творевина.³ Пре него што је донео одлуку, Одбор је затражио додатне информације од Алена Ц. у вези са употребом програма *Midjourney* како би истражио његов допринос у настанку дела. Као одговор, г. Ален је објаснио да је „унео бројне ревизије и текстуалне упите најмање 624 пута“ да би дошао до почетне верзије дела. Након тога, користио је *Adobe Photoshop* да „уклони недостатке и креира нови визуелни садржај“, као и такозвану Гигапиксел вештачку интелигенцију која омогућава да се резолуција слике повећа на природан начин.

¹ О уметничком стварању путем вештачке интелигенције детаљно у: Muhr, M., *KI Schöpfungen und Urheberrecht*, Berlin, Duncker & Humblot, 2022, стр. 41-48.

² Постоје посебни програми којис е користе за креирање вештачкоинтелигентних дела. Један од најпознатијих алата је Staple Diffusion. Други програми који раде на исти начин као Staple Diffusion су на пример Midjourney, Crayion или DALL-E 2.

³ <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/Theatre-Dopera-Spatial.pdf>.

Позивајући се на своје Упутство за регистрацију вештачке интелигенције, Уред за ауторска права САД је позвао г. Алена да се одрекне и искључи елементе нељудског ауторства у делу. Међутим, г. Ален је то одбио, уместо тога захтевајући од америчког Уреда за ауторска права да преиспита и одобри регистрацију целог дела, с обзиром да је он, као „аутор“, трансформисао „сиров материјал“ програма *Midjourney* својим „уметничким доприносима“.

Пошто је г. Ален одбио да се одрекне материјала генерисаног вештачком интелигенцијом, *Уред за ауторска права је, цитирајући одлуку Thaler v. Perlmutter*, у потпуности одбио регистрацију дела. У наставку рада ће бити дат приказ случаја *Thaler v. Perlmutter*.

2. Случај *Thaler v. Perlmutter*

Амерички Уред за ауторска права је 2019. године одбио да призна ауторскоправну заштиту за слику под називом „Недавни улазак у рај“ коју је реализовао систем вештачке интелигенције под називом „Машина за креативност“. Образложење за такву одлуку је било да дело нема људско ауторство. Одлуку је потврдио Ревизијски одбор Канцеларије за ауторска права фебруара 2022. године,⁴ као и Окружни суд САД у Колумбији одлуком од 18. августа 2023. године, наводећи да је „људско ауторство основни услов за стицање ауторских права“.⁵

Стивен Талер је 2018. године поднео пријаву за регистрацију ауторских права за дводимензионално уметничко дело генерисано вештачком интелигенцијом које је произвео један од његових вештачкоинтелигентних система (енгл. *Creativity Machine*). Рад под називом „Недавни улазак у рај“ приказује живописно представљање идиличног окружења са железничком пругом окруженом обраслим лишћем и дрвећем глициније, и јасно показује неопходну количину креативности да би се задовољио први део захтева оригиналности према америчком Закону о ауторским правима. Што се тиче настанка дела, у пријави за ауторска права је наведено да је дело „аутономно“ креирано компјутерским алгоритмом који ради на машини, и сходно томе наведена је „Машина за креативност“ као аутор уметничког дела, а Талер као власник уметничког дела на основу његовог „власништва над машином“. Амерички Уред за ауторска права одбио је Талерову пријаву уз образложење да дело нема људско ауторство, напомињући да се Закон о ауторским правима односи само на дела која су креирала људска бића.⁶ Талер је након тога уложио

⁴ <https://www.copyright.gov/rulings-filings/review-board/docs/a-recent-entrance-to-paradise.pdf>

⁵ Случај *Thaler v. Perlmutter* детаљно је анализиран у: Graves, F., *Thaler Pursues Copyright Challenge Over Denial of AI-Generated Work Registration*, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4192155.

⁶ 17 U.S. Code § 102; <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/17/102>; Уред за ауторска права САД се у својој одлуци позвао на случај:

жалбу на одлуку Уреда за ауторска права, наводећи да је ускраћивање регистрације ауторских права произвољна радња и да није у складу са прописима о ауторским правима.⁷ Наиме, Закон о ауторском праву САД пружа заштиту оригиналним ауторским делима. Талер је у својој жалби тврдио да овај акт не ограничава ауторство на физичка лица. Међутим, отворено је питање шта се подразумева под појмом ауторство.

Одбор за ревизију ауторских права је потврдио одбијање Уреда да региструје дело које је створио искључиво нељудски ентитет. У свом мишљењу, Одбор је цитирао Зборник приручника америчког Уреда за заштиту ауторских права и навео да „Закон о ауторским правима штити само плодове интелектуалног рада који су темељени у креативним моћима (људског) ума.” У том смислу, Одбор је одлучио да Талер није успео да пружи доказе да је створено уметничко дело производ људског ауторства или да убеди Уред да одступи од своје праксе. Одбор је такође утврдио да Талер не може бити аутор дела заснованог на доктрини рада по наруџбини. Према Одбору, „Машина за креативност“ не може да склапа обавезујуће правне уговоре и самим тим не може да испуни овај услов. Одбор је стога закључио да је „...људско ауторство предуслов за заштиту ауторских права у САД и да се предметно дело стога не може регистровати.”

Незадовољан одлуком Одбора, Талер је поднео тужбу Окружном суду у Колумбији. У својој пресуди Суд је стао на страну Уреда за ауторска права, сматрајући да Уред „није погрешно у одбијању пријаве за регистрацију ауторских права коју је поднео Талер“.⁸ У својој одлуци Суд се није сложио са Талером да је машина за креативност слична камери у предмету *Burrow-Giles Lithographic Co. v. Sarony*. Конкретно, Талер је тврдио да је историја доказала да је Закон о ауторским правима „довољно савитљив да покрије дела створена помоћу или која укључују технологије“ и цитирао је случај *Burrow-Giles Lithographic Co. v. Sarony* из 1884. године, где је Врховни суд утврдио да се Закон о ауторским правима односи и на фотографије, иако су фотографије произведене „машином“, тј. камером, које су биле релативно нове у свету у то време.

3. Случај „*Zarya of the Dawn*”

Одлука Уреда за ауторска права САД поводом захтева за регистрацију слике „*Théâtre D'opéra Spatial*“ слична је случају, такође, америчког Уреда за ауторска права који се односи на стрип. Кристина Каштанова је осмислила

<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/111/53/>.

⁷ <https://assets.law360news.com/1499000/1499561/https-ecf-dcd-uscourts-gov-doc1-04519263653.pdf>

⁸ Пресуда у предмету је *Thaler v Perlmutter* је доступна на адреси: https://ecf.dcd.uscourts.gov/cgi-bin/show_public_doc?2022cv1564-24

стрип под називом „*Zarya of the Dawn*“. Она је 15. септембра 2022. године поднела захтев за регистрацију дела америчком Уреду за ауторска. Рад се састојао од осамнаест страница, укључујући слике младе жене и помешани текстуални и визуелни материјал. Каштанова је користила програм *Midjourney* за креирање слика. Поред тога, за поједине слике, користила је додатни софтвер за уређивање слика (*Adobe Photoshop*) да лично уреди или побољша оригиналне слике генерисане вештачком интелигенцијом које је произвео програм *Midjourney*. Поједине аспекте свог рада Каштанова је креирала без употребе алата вештачке интелигенције. На пример, написала је сав текст у стрипу у потпуности без помоћи било ког другог извора или алата, укључујући било који генеративни вештачкоинтелигентни програм. Осим тога, она је одабрала, прерадила, исекла, поставила, урамила и распоредила слике у стрипу како би створила причу испричану на његовим страницама. У својој пријави, госпођа Каштанова је себе навела као аутора стрипа. Међутим, у пријави није навела да је користила вештачку интелигенцију да креира било који део дела, нити се одриче било ког дела стрипа. Уред за ауторска права је првобитно одобрио регистрацију.

Убрзо након регистрације дела, Уред за ауторска права је постао упознат са изјавама госпође Каштанове на друштвеним мрежама, где је она изјавила да је креирала стрип користећи програм *Midjourney*. Пошто пријава није открила употребу вештачке интелигенције, Уред је утврдио да је пријава нетачна или у најмању руку суштински непотпуна. У писму од 21. фебруара 2023. године Уред је истакао да су избор и распоред слика генерисаних од стране вештачке интелигенције заштићени ауторским правом. Међутим, саме слике генерисане вештачком интелигенцијом не могу бити заштићене ауторским правом јер их није произвео човек. Са друге стране, писани текст нпр. дијалог стрипа и нарација стрипа су заштићени ауторским правом. На основу ових налаза, Уред је поништио првобитну регистрацију стрипа Каштанове и заменила је новом регистрацијом која покрива оригинално ауторство којем је Каштанова допринела, односно: „текст“ и „избор, координација, и распоред текста који је креирао аутор и уметничког дела генерисаног вештачком интелигенцијом.“ Нова регистрација експлицитно је искључила слике, тј. уметничко дело које генерише вештачка интелигенција (програм *Midjourney*).

4. Случај „*RAI v BIANCHERI*“

Једно од главних спорних питања када је реч о вештачкој интелигенцији која се користи за генерисање креативних радова је питање приписивања дела аутору, најчешће човеку који је користио технички алат са одређеним нивоом укључености у креирање дела. Ово питање нашло се у основи спора којим се бавио италијански Врховни суд.⁹ Спор се односио на дело „Мирис ноћи“

⁹ https://web.uniroma1.it/deap/sites/default/files/allegati/Cass_ord_1107_2023.pdf.

архитекте Кјаре Бјанчери и његово коришћење као фиксну сценографију за филмски фестивал у Санрему 2016 без одобрења аутора. Графички рад „Мирис ноћи“ је дигитални цвет који је креиран помоћу софтвера *Aprophysis*. Поред овог, уметница је користила и друге програме који су генерисали фракталне цветове, које је она потом персонализовала, обогатила и детаљизовала. У међувременум Кјара Бјанчери је тужила РАИ (италијанска радиодифузна организација) за повреду ауторских права на делу „Мирис ноћи“. Затражила је надокнаду штете, као и уклањање програма са сајта РАИ.

РАИ се са друге стране бранила, тврдећи да је реч о дигиталном делу креираном путем софтвера, што би за последицу имало да се графичко дело квалификује као слободно за употребу. Првостепени суд је пресудом од 6. јуна 2018. године утврдио повреду ауторских права од стране РАИ, који је комерцијално користио дело у контексту добро познатог Санремо фестивал. Према мишљењу Суда, ауторство над делом се приписује архитекти Кјари Бианчери на основу отисака веб локација које је направила и путем претраге на мрежи, као и књиге коју је објавила издавачка кућа Мондадори која је садржала слику са потписом архитектке. Поред тога, Суд је сматрао да дело треба сматрати креативним. Апелациони суд је потврдио првостепену пресуду, сматрајући да је дело „Мирис ноћи“ резултат личног израза уметника, а не само репродукција цвета помоћу софтвера.

Врховни суд је у својој пресуди је оставио отворена врата за заштиту графичког дела генерисаног алатом за машинско учење, барем тамо где странке никада у меритуму нису расправљале о томе да ли је и у којој мери употреба таквог алата апсорбовала креативни допринос уметника који га је искористио. Суд је у својој пресуди навео да је навео да сам аргумент да је графичко дело генерисано машинским учењем не искључује сам по себи заштиту према законима о ауторским правима.

Ипак, судије су изразиле да још увек постоји недостатак разумевања у правилима која се примењују на дела генерисана вештачком интелигенцијом и разјаснили су да постоји потреба за чињеничном анализом како би се проценио ниво људске интервенције у стварању графичких дела путем вештачке интелигенције.

5. Смернице за регистрацију ауторских права у САД

У САД су 15. марта 2023. године објављене „Смернице за регистрацију ауторских права: Радови који садрже материјал генерисан од стране вештачке интелигенције“.¹⁰ У смислу ових Смерница, Уред за ауторска права је објавио да дела створена уз помоћ вештачке интелигенције могу бити заштићена ауторским правима, под условом да дело укључује довољно људско ауторство. Наиме, и у САД ауторскоправна заштита се признаје само творевинама које су

¹⁰ <https://www.govinfo.gov/app/details/FR-2023-03-16/2023-05321>.

производ људске креативности. Међутим, обим захтева за људско ауторство је доведен у питање последњих година са појавом дела генерисаних вештачком интелигенцијом. Сам Уред за ауторска права је примио и испитао више пријава за регистрацију материјала генерисаног вештачком интелигенцијом.

Дела створена од стране вештачке интелигенције без људске интервенције или учешћа и даље, дакле, не могу уживати ауторскоправну заштиту, јер их није створио човек. На пример, када програм вештачке интелигенције произведе сложено писано, визуелно или музичко дело као одговор на захтев човека, „традиционални елементи ауторства“ се одређују и извршавају од стране технологије, а не од стране корисника. Према томе, настало дело не може уживати ауторскоправну заштиту. С друге стране, дело које садржи материјал генерисан вештачком интелигенцијом може бити заштићено ауторским правима ако постоји довољно људског ауторства, на пример када човек одабере или аранжира материјал генерисан вештачком интелигенцијом на креативан начин или модификује материјал који је првобитно генерисан технологијом вештачке интелигенције. Према саопштењу Уреда за ауторска права, „заштита ауторских права зависиће од тога да ли су доприноси вештачке интелигенције резултат механичке репродукције или одражавају ауторову сопствену менталну концепцију.

Уред за ауторска права САД је најавио да би у будућности могао издати додатне смернице у вези са регистрацијом дела створених помоћу вештачке интелигенције. Ови кораци указују на намеру Уреда за ауторска права да остане укључен у развојни правни пејзаж технологије вештачке интелигенције и њене импликације на прописе о ауторским правима.

6. Признање ауторства на делима генерисаним од стране вештачке интелигенције

Уметност је подложна сталним променама, на шта утиче и напредовање технологије. Вештачка интелигенција је нашла свој пут и у свету уметности.¹¹ Већ постоји велики број слика које су у потпуности креирали системи вештачке интелигенције, тј. које су створене без људског уметника. Такав пример је и немачки фотограф Борис Елдагсен који је победио на престижном такмичењу *Sony World Photography Awards*. Након проглашења победника, фотограф је открио да је слика коју је послао на фотографско такмичење генерисана коришћењем вештачкоинтелигентних система и одбио је да прихвати награду. Награђена фотографија, под називом „Псеудомнезија: Електричар“, приказује црно-бели портрет две жене из различитих генерација, који подсећа на визуелни језик породичних портрета из четрдесетих година прошлог века. У ствари, Елдагсен је направио

¹¹ О дејству вештачке интелигенције на уметност детаљно у: Linke, D., „*Künstliche Intelligenz“ und Urheberrecht – quo vadis?*, Baden-Baden : Nomos, 2021, стр. 51-62.

фотографију тако што је давао упутства генератору слика *DALL-E 2*, који је развио *Open AI*, компанија одговорна за вештачкоинтелигентни четбот *ChatGPT*. Сам уметник је на својој веб страници објаснио да жели да тестира да ли су такмичења припремљена за слике генерисане вештачком интелигенцијом. Одбијањем награде желео је да скрене пажњу на чињеницу да су вештачка интелигенција и фотографија различите ствари и да не треба да се такмиче једна против друге.

Овај случај је покренуо јавну расправу о томе коме треба приписати ауторство на делима генерисаним од стране вештачке интелигенције.¹² Према већини прописа о ауторским правима, укључујући Бернску конвенцију о заштити књижевних и уметничких дела, аутор има право да буде признат као аутор, тј. да му се призна својство аутора за дело које је створио. Међутим, ауторство се признаје само људским ауторима, а не и вештачкој интелигенцији. Са друге стране, аутор има искључиво право да његово име, псеудоним или знак буду назначени на сваком примерку дела, односно да буду наведени приликом сваког јавног саопштавања дела, изузев ако је то, с обзиром на конкретни облик јавног саопштавања дела, технички немогуће или нецелисходно. Судска пракса тек треба да да одговор на питање да ли се дела генерисана вештачком интелигенцијом могу заштитити ауторским правом. Међутим, тренутно је сасвим јасно да систем вештачке интелигенције неће моћи да буде аутор таквих дела јер нема правни субјективитет. Дакле, вештачкоинтелигентни системи не могу имати права која аутори иначе имају, као што је право признања ауторства.¹³

Следеће питање које се намеће јесте да ли човек може себи приписати ауторство над делом које је генерисано вештачком интелигенцијом. Одговор на ово питање зависи од тога да ли је људски допринос делу довољно значајан односно да ли је човек дао независни интелектуални напор у стварању дела. Ако је човек дао само једно кратко упутство генеративном алату вештачке интелигенције, мало је вероватно да ће људски труд задовољити и стандард оригиналности. Другим речима, мала је вероватноћа да ће се та особа квалификовати као аутор. И поред тога, неке особе могу себе потписати као аутора дела које је генерисано вештачком интелигенцијом.

¹² О регулативи генеративне вештачке интелигенције у ауторском праву детаљно у: Durantaye, K., „*Garbage in, garbage out*“ – *Die Regulierung generativer KI durch Urheberrecht*, *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht (ZUM)*, 10/2023, стр. 645-660; Maamar, N., *Urheberrechtliche Fragen beim Einsatz von generativen KI-Systemen*, *Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht (ZUM)* 7/2023, стр. 481-492.

¹³ Већина земаља у свету сматра да дела генерисана вештачком интелигенцијом не могу уживати ауторскоправну заштиту. Међутим, један кинески суд је заузео другачији став о овом питању. Детаљно у: Zhe, D., Banggui, J., *The copyright protection of AI-generated works under Chinese law*, *Juridical Tribune / Tribuna Juridica*, 2/2023, стр. 241-260

Аустралијски Закон о ауторским правима садржи посебно правило којим се забрањује лажно приписивање ауторства.¹⁴

Корисници вештачке интелигенције који јој дају идеју у облику упутства нису аутори дела које је створила вештачка интелигенција. Исто важи и за програмере који стоје иза програма, јер они не стварају дела која вештачка интелигенција генерише, већ једноставно имплементирају логику програма. Генеративна вештачка интелигенција се разликује од конвенционалних алата за креирање садржаја заштићеног ауторским правима по томе што садржај који креира вештачка интелигенција углавном настаје притиском на дугме. Међутим, ауторскоправна заштита се признаје само делима која представљају личну интелектуалну творевину човека. Случајни производи или производи који се налазе у природи углавном не уживају заштиту ауторских права. Предуслов за признање ауторских права је да је постојао довољан контролни утицај човека у стварању дела. Имајући у виду актуелну судску праксу, нарочито пресуду у предмету *Thaler v Perlmutter* у којој суд није категорички искључио људско ауторство производа генерисаних вештачком интелигенцијом. Напротив, суд је јасно ставио до знања да ауторство зависи од тога колико је стварање производа генерисаног вештачком интелигенцијом на крају диктирано или под утицајем човека.¹⁵

7. Закључак

Дифузија дела насталих коришћењем система вештачке интелигенције који могу да генеришу слике полазећи од текстуалних или визуелних извора све је распрострањенија. Употреба вештачке интелигенције приликом стварања уметничких дела је тема која брине многе уметнике, који се плаше да ће бити лишени резултата свог рада. Недавни случај тиче се тематске песме за нову серију Марвел студија „Тајна инвазија“. Секвенца садржи илустрације генерисане вештачком интелигенцијом, анимиране и праћене звучном подлогом. Необичан избор употребе вештачке интелигенције довео је до широке дискусије на друштвеним мрежама.

Брз технички развој генеративне вештачке интелигенције значи да се сада може креирати широк спектар креативног садржаја уз врло мало труда и за врло кратко време. Генеративна вештачка интелигенција може да се

¹⁴ Copyright Act 1968 - Sect 195AC

„Author's right not to have authorship falsely attributed:

1) The author of a work has a right not to have authorship of the work falsely attributed.

2) The author's right is the right not to have a person (the attributor) do, in respect of the work, any of the acts (the acts of false attribution) mentioned in the following provisions of this Division“.

¹⁵ О потреби увођења „нових“ прописа за заштиту производа вештачке интелигенције детаљно у: Grätz, A., *Künstliche Intelligenz im Urheberrecht*, Wiesbaden 2021, стр. 173-197.

користи за креирање свих врста текстова, слика, програмских кодова или видео записа. Колико год да су широке могућности које генеративна вештачка интелигенција носи са собом, проблеми и изазови који произилазе из перспективе ауторских права у вези са производима који су створени генеративном вештачком интелигенцијом или уз помоћ генеративне вештачке интелигенције једнако су нерешени и далекосежни.

Историјски гледано, питање признања ауторства вештачкој интелигенцији није био проблем јер се вештачка интелигенција користи као алат у креативном процесу подједнако као оловка и папир. Међутим, уз технолошка побољшања, вештачка интелигенција је напредовала од алата до креатора. За креаторе који користе вештачку интелигенцију, одлуке судова могу имати значајан утицај. Вештачка интелигенција се већ користи за стварање дела у распону од музике и игара до новинарства и уметности. Судови још увек сматрају да се статус аутора може признати само човеку, што значи да су дела која су резултат вештачке интелигенције слободна за коришћење јер их није створио човек. Упркос улагањима компанија и појединаца у системе вештачке интелигенције за генерисање ових врста дела, таква дела не уживају ауторскоправну заштиту.

Одлука у случају „*Zarya of the Dawn*“ је изазвала дебату и контроверзу међу правним стручњацима, уметницима и програмерима вештачке интелигенције. Неки ову одлуку виде као делимичну победу аутора стрипа, јер је Уред за ауторска права препознао ауторски допринос укупном раду и омогућио му да задржи нека права над њим. Други то виде као застој за креативност уз помоћ вештачке интелигенције, јер негира заштиту појединачних слика које су вероватно оригиналне и изражајне. Постоји мишљење да је одлука Уреда сувише уска и крута и да не узима у обзир разноликост и сложеност платформи заснованих на вештачкој интелигенцији и њихове интеракције са људским корисницима. Са друге стране, постоји мишљење да је одлука Уреда у складу са постојећим прописима о ауторским правима и политиком и да чува људски елемент и стандард креативности у закону о ауторским правима.

Одлука такође поставља питања о будућности дела генерисаних вештачком интелигенцијом и њиховом правном статусу. Како ће се судови и уреди бавити другим врстама дела генерисаних вештачком интелигенцијом, као што су музика, поезија или код? Како ће они одредити ниво и природу људског ангажовања и ауторства у таквим делима? Како ће уравнотежити интересе и подстицаје људских креатора, програмера вештачке интелигенције? Како ће се прилагодити брзој еволуцији и иновацијама технологије вештачке интелигенције? Ово су неки од изазова и могућности које предстоје у овој новој области права и технологије.

*Sonja Lučić, Ph.D., Associate Professor
Faculty of Law, University of Kragujevac*

COPYRIGHT PROTECTION OF WORKS OF ARTS CREATED BY ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Summary

Artificial intelligence today finds application in a field that until recently was reserved only for creative people. It is a visual art. For many people, artists still play a major role in the creative process. However, artists working with artificial intelligence do not create the artwork themselves, but develop software that in turn creates the work. Some artists see artificial intelligence systems only as a tool to work with, while others see these systems as a "colleague" with whom they create their works. In the paper, the author deals with the question of whether artificial intelligence in visual art becomes an artist itself or is it just another technical tool for creating author's works.

Key words: *copyright; artificial intelligence; visual art.*

Литература

- Durantaye, K., „Garbage in, garbage out“ – Die Regulierung generativer KI durch Urheberrecht, Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht (ZUM) 10/2023.
- Grätz, A., *Künstliche Intelligenz im Urheberrecht*, Wiesbaden 2021.
- Graves, F., *Thaler Pursues Copyright Challenge Over Denial of AI-Generated Work Registration*, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4192155.
- Linke, D., „Künstliche Intelligenz“ und Urheberrecht – quo vadis?, Baden-Baden : Nomos, 2021.
- Maamar, N., *Urheberrechtliche Fragen beim Einsatz von generativen KI-Systemen*, Zeitschrift für Urheber- und Medienrecht (ZUM), 7&2023.
- Muhr, M., *KI Schöpfungen und Urheberrecht*, Berlin, Duncker & Humblot, 2022.
- Rai v Biancheri:
https://web.uniroma1.it/deap/sites/default/files/allegati/Cass_ord_1107_2023.pdf
- Thaler v Perlmutter: https://ecf.dcd.uscourts.gov/cgi-bin/show_public_doc?2022cv1564-24.
- Zhe, D., *Banggui. J., The copyright protection of AI-generated works under Chinese law*, Juridical Tribune / Tribuna Juridica, 2/2023.